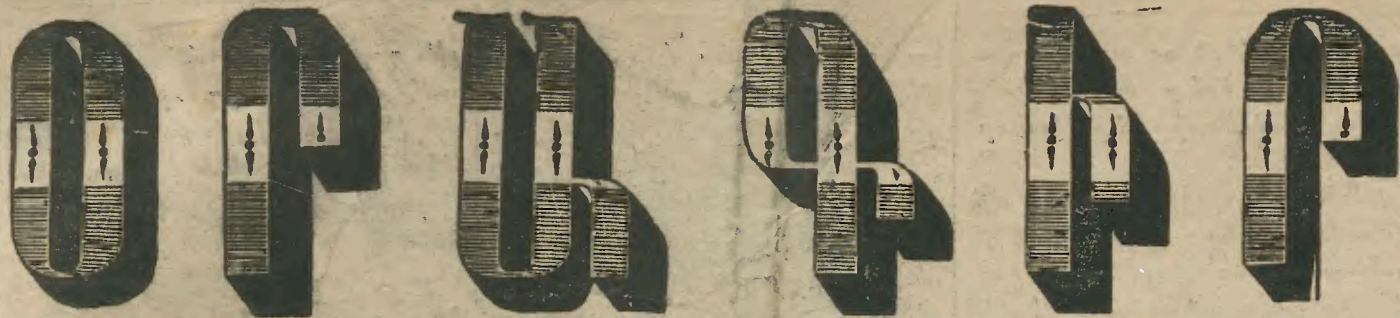

Օրագրերը կը հրատարակուի ա-
մէն օր բաց ի կիրակի և տօն
օրերէն :
Հարեկան գինն է Պարսկ հա-
մար կանխիկ 250 դրութեւ, իսկ
զաւտաց համար կանխիկ 21/2
Օսմ . ոսկի : զոր բաժանորդ
զրուի ուղղորդեր կը պարտաւո-
րին կամ իրենց ուղղակի մեզ
գրելու և կամ յիշեալ գումարը
վճարելու համար Պարսկ մէկը
ցոյց տալ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՋՌԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏԲԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԱՐԻ

1874 ՌԷՊՈԼ ԱՄԵՐ Գ

ԵՐԵՎԱՆԻ 15 ՅՈՒՆԻՍ 1874

ԱՆԱՅՐԱՆԿԱ 27 ՅՈՒՆԻՍ

ԹԻՒ 474

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 15 ՅՈՒՆԻՍ

ԻՍԿԱՐԱԿԱՆ

ՍՐԵՆԻ ԼԵՐԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Գաղղիոյ և իտալիոյ մէջ Սրենի
լեւոն տակի երկաթուղւոյ անցքին
վրայ օգնութիւն ամառն վերջերը
կառ. բանեցնելու յոյս կար :

Անցեալ շաբաթ նոյն տեղումն-
քը գաղղիոյ ճանապարհորդք մը ՍՐԵ-
մերիալ տը լա Լուա . իրազրոյն
գրելով այն այլ և այլ անակնկալ
և ձախող պարագաները կը յայտնէ
որ կլանն ու յայնեւ տակաւին այդ
ընթացի գործը :

Եթէ ըստ ան խօսքերը ճշմարիտ
են, առ այժմ անկարելի կ'երևի
այդ անցողութեան, որովհետեւ շու-
ղ երկաթուղիները երկու ծովն օգոյն
հետ խառնուելով զայն կ'ապա-
կանն :

Առաջին փորձ մը եղեր է, և ե-
րեք մեքենայ օրինակ երկուքը
շունչ առնել չկարենալուն մեռեր
են եղեր, երրորդը մեծ գոռա
բուկեալով աղտաւոր է եղեր :

Յայտնի է որ Երեւանի մէջ եր-
կաթուղիները 12 հազարամետր է,
հաւ կը թուի թէ խիստ բարձր
ջերմութիւն մը կը տրեւ հոն, այ-
սինքն 32 աստիճանի, ինչպէս որ
կ'ըսեն :

Գիտութիւնը որ լեռը ծակելու
և այն հիւսնալի գործն ի գլուխ
հանելու յաջողած է, տակաւին
յոյս կուտայ ասոր ճարտ գտնելու,
Հովհաննիստեան լաւ միջոց մը
գտնելու ջանքեր կ'ըլլան, և Անդ-
ղիա յանձնարարութիւն մ'երշտ է
կատարելագործելու ծխակուլ մե-
քենայներու, որոնցմէ խիստ լաւ
արդիւնք կը յուսացուի :

Պէտք է հաւ մտնել որ տա-
կաւին շինուած չեն այն օգաթիւն
հորերը որ իբր օգաթիւն ծխան պի-
տի գոլծածուին :

ԳԵՂԱՐԱՆԻ

Գերմանիոյ Ռայնլանտի գումար-
մանց առաջին չորսնիս լրանալուն
առթիւ կայսրն հետեւեալ ճառը
խօսեցաւ Գերմանիոյ Սպիտակաշարդ
Սրահին մէջ :

« Մեծարդոյ տեաւք :

« Երեք ամիս առաջ զձեզ հոս
ողջունելով ըսի թէ Գերմանիոյ ա-
ռաջին Ռայնլանտի անկնէն աւե-
րի պատիւ բերող գործն էր կարե-
լի եղածին չափ ապաքինել պա-
տերազմին պատճառած վերքերը և
հայրենեաց երախտագիտութիւնն
յայտնել անոնց որ իրենց արկնն
ու կեանքը տալով յաղթութիւնը
գնած են : Այս գործը կատարե-
ցիք դուք, Գերմանական ժողո-
վըրդեան բաղձանաց համամաս :
Մեծող զինուորներուն ընտանեաց
և առողջութիւնն զնստուած զօ-
րականաց առատաձեռնութեամբ
շնորհեցիք ինչ որ երախտագէտ
հայրենիք կրնար անոնց տալ իբր
փոխարէն :

Գաղղիոյ կառավարութիւնն-
քը կարող ըլլէք մեղմելու այն վե-

նանքը զոր գրօշի տակ մտնող
մարդոց շատերուն արուեստական
փրճակը կրած է : Բոլորով օգնու-
թիւն ընձեռեցիք փոխարինելու
համար այն փրճանքը զորս Գեր-
մանիոյ դարձուցած երկիրներուն
և մեր հին սահմանադրուոյ բնա-
կիչներն ունեցած են, փոխարինե-
լու համար նաև այն կորուստները
զոր պատերազմը պատճառած է
Գերմանական նաւարկութեան վեր-
ջագետ սփոխելու համար Գաղղիա-
յէն վտարեալ Գերմանական քա-
ղաքացեաց վիճակն :

Գերմանական կառավարութեանց
օգնութեամբ զիս կարող ըլլէք
հայրենեաց երախտագիտութիւնն
յայտնելու այն մարդոց որ Գերմա-
նական բանակը կը թելցնին, յաղ-
թանալէ ի յաղթանակ առաջնոր-
դեցին, և պատերազմական փա-
ռաւոր արդիւնքներն ապահով կեր-
պով մեզ շահեցուցին : Սրտիս մէկ
իշտը կը կատարեմ այս բանին հա-
մար շնորհակալ ըլլալով ձեզ յա-
նուն իմ և յանուն Գերմանական
բանակին :

Կայսրութեան սահմանադրու-
թեան նոր խմբագրութեամբ Գեր-
մանական պետութեանց քաղաքա-
կան առնչութիւնները դաշնադրու-
թեանց համաձայն կերպարանք մը
տուած են : 1871 ի երկամիջոյ յաւե-
րածոյ հաշտութեան դաշնա-
կից պետութեանց և կայսրութեան
դրամական յարաբերութիւնները
կարգադրած է :

Հիւսիսային Գերմանիոյ Գաշնակ-
ցութեան օրէնագրութեան մեծա-
դոյն մասն կայսրութեան օրէնա-
դրութիւնն եղած է, և դաշնակ-
ցութիւնն ալ իւր գործունէութիւն-
նը ցոյց տալ սկսելով, արուեստա-
կան ձեռնարկութեանց պարտակա-
նութիւններն այնպիսի կերպով մը
կարգադրած է որ նախ և առաջ
ձերուի շախտաւորները պիտի
օգտին :

Ալգասի և Լուէնի մէջ ըլլալիք
կանոնադրութեանց համար օրինա-
ւոր հիմ մը գտնուած է, զեր ժո-
ղովոյն մէջ այս մասին եղած վի-
ճաբանութիւններն այն երկիրնե-
րուն բնակիչները պիտի համոզեն
որ Գերմանական կառավարութիւն
ներն ու Գերմանացի ժողովուրդն
որչափ ալ որ տարբեր կարծիքներ
ունենան մասնաւոր խնդրոց վրայ,
միահաւան միախորհուրդ կ'ուզեն
մեր վերատառացած նախնայնեան
մեր մեծ հայրենեաց անդամ ընել,
անոնց փորձեալ կանոնադրութիւն
ները խնայելով, համարող վարչու-
թիւն մը տալով և անոնց օրէնա-
դրութեան գործադրութիւնն ա-
ղատ թողլով :

Չեր նիստ ըրած միջոցին՝ Գաղ-
ղիոյ հետ վերջնական հաշտութիւն
կնքուեցաւ : Այն կնքումն և Գաղ-
ղիոյ մէջ օրինաւոր իշխանութեանց
վերահաստատութիւնն ինձ թոյլ
տուին բանակին մեծ մասը հայրե-
նիք դարձնել ի մեծ գահունակու-
թիւն իմ : Չեր գործերուն աւար-
տումն ճիշդ այն ժամանակին կը

պատահի յորում Գերմանական
բանակին ամեն գումարականներուն
յաղթական զինուորներն իմ մոյ-
րաքաղաքս պիտի մտնեն :

Ականատես պիտի ըլլաք այդ մը-
տից, մեծարդոյ տեաւք, և եթէ
այն աղգային հանդիսին տպաւորու-
թիւնը տակաւին իձեզ ունենա-
լով ձեր տունները դառնաք, ու-
րախտութեամբ պիտի հաւատարմ
ըլլաք որ Գերմանական ժողովուրդեան
հայրենասիրական անձնութիւն
նքն յիշատի նպատած է հայրեն-
եաց վսեմ զարգացման և այս յաղ-
թական հաղթանակն պայծառու-
թեան :

Ինչպէս որ կը յուսաւ ի շնոր-
հաց Աստուծոյ, և ինչպէս որ Գեր-
մանական կայսրութեան և իւրոյ
օտար տէրութեանց մէջ հաստա-
տուած յարաբերութիւնները տես-
նելով կը համոզուիմ երանի թէ
մեր մայրեւել խաղաղութիւնը եր-
կարատես խաղաղութիւնը մ'ըլլայ :

ԲՐՈՒՍՅԱՆՈՅ ԿՈՂՄԱՆԵ ԱՐՇԱՒԱՆԻՑ
ՄԸ ՅԱՆՎԱԿԱՆ

Անդղիոյ մէջ այժմ ամենքը Գեր-
մանացի մը կողմնէն առ Ալգասի
Ծախնալ զրկուած նամակի մը վրայ
կը խօսին : Հեղինակը որ Լոնտոն
բնակիլ և Բրիտանիոյ այժմեան վի-
ճակը խիստ լաւ ճանաչել կը յայտ-
նէ, որ Թրուց-Պաւլով Կանուա-
նի, և «ապագային Անգլիոյ Գերմա-
նական «ապագային» մը կը ձեռնա-
յի, և նամակը վիճելով կայսր կըն-
ծայէ, և անոր կը պատու իրէ Գեր-
մանիոյ Գուլիէլմոս դքսին կամ Օ-
րանսի Գուլիէլմոս իշխանին օրի-
նակին հետեւիլ :

Պ. Թրուց Պաւլով նախ կը յայտ-
նէ թէ իբր Գերմանական քաղա-
քացի եւանդալին կը բաղձայ
Գերմանական կայսրութեան մեծ ու-
թեան և իւր ցեղին փառաց, մինչ-
դեռ իբր Անդղիական քաղաքացի
մեծ ապէս հոգ կը տանի իւր յետոյ
ընդունած հայրենեաց շահուց, և
համոզուած է որ միեւնոյն միջոց-
ներով կարելի է այն նպատակնե-
րուն հասնել, զի այժմեան մարդոց
վրայ ունեցած ծանօթութեամբ
կարող եղած է գործին հանգաման-
քը բարեւել : Այլ իւր կարծիքն
հոս կը բացատրեմք գրուածքն հա-
մաժամեղ իբր հետաքրքրական
բան մը :

Այն ընդհանուր և զօրաւոր հայ-
րենասիրութիւնն որ Անդղիական
աղղին ամեն կարգերուն մէջ կը
տեսնուէր, կ'ըսէ, այժմ բոլորու-
թիւն չիցալ է : այն յարգական և
ասպետական անկեղծութիւնն որ
տակաւին հոն առ վեհապետն ցոյց
կը արուէր, մինչդեռ ուրիշ ժողո-
վըրդոց մէջ վերցած էր, ժողովուր-
դեան մէկ կարգին կողմնէն առ
մեծագոյն կարգն ցոյց տրուած հը
պատակութիւնն որ Անդղիական
ժողովուրդեան յատուկ էր, այլ և
այլ կարգերուն այն փոխադարձ
փոխհարգութիւնն որ տոհմին և հա-
րըստութեան անհաւասարութիւնն

ները կը հարթէր, այս ամեն բա-
նեւն ոչ ևս մնացած են :

Այսոց տեղ այսօր ամենուրեք
աստիճանի կամ կարգի բարձրու-
թեան արհամարհանք մը, թագա-
ւորական իրաւանց և իշխանութեան
նախանձ մը, աղետալ պետականաց
արտօնութիւնն այս յաջադանք
մը, մէկ քանի անձանց իրաւացի
բարձրացման վրայ տեղահանութիւն
մը, մեծամեծաց դէմ ուսմիկ ժո-
ղովուրդեան կողմնէն անվատահու-
թիւն մը, ուսմիկն դէմ մեծամե-
ծաց կողմնէն յանդգնութիւն մը
և խառնութիւն մը կը տեսնուին :
մեծ դժգոհութիւն կը նշմարուի
նաև ժողովուրդեան մէջ, իւր դը-
րացին զթեցնելու ընդհանուր փա-
կաք մը, մեծ շահախնդրութիւն
մը և զեղիւթութեան ընդհանուր սեք
մը :

Քաղաքականութեան մէջ ալ
Անդղիականք առաջուանը չեն : Ժա-
մանակաւ փորձաքննութիւնն աղետա-
կանաց ժողով մ'էր : զինեւտան
ռազմակուր մը չէր կրնար տնոր վրայ
աղղեցութիւն մը բանեցնելու յոյս
ունենալ : երբեք վաճառականու-
թեամբ հարստացող մը չէր կրնար
հոն իւր ձայնը ընել ընել : Թէպէտեւ
Ժամանակաւ խորհրդարանին մէջ
բաղաժութիւն ծայրայեղներ կային,
սակային ամենքն ալ աղետաւորած
էին : Այսօր խորհրդարանը միայն
խաժամուած կը ներկայացնէ :

Երկու վերահարգութեան ծրագրերը
թէ խորհրդարանին և թէ կառա-
վարութեան յատկութիւնը բոլորու-
թիւն վախեցին : Բնորոշներն ար-
հեստաւորներ են մեծաւ մասամբ :
Թեքեա առաջուաններէն քիչ մ'ա-
ւելի հիւստ և ստուգիւ աւելի հա-
րուստ են : Բայց իրենց ընտրողաց
կանխակալ կարծիքներէն զատ ի-
րենց անձնական երկիրներն ալ ու-
նին, երկիրներն որոց պատճառներն
են միշտ նոր ստացուած հարստու-
թիւններն : Ահաւասիկ հասարակաց
խորհրդարանին կէսէն աւելին այս-
պիսի անձանցմէ բաղկացեալ է, որ
կառավարութեան պաշտօնական
գործառնութիւնները կը կարգադ-
րեն :

Ուստի Անդղիական ամեն աղղեցու-
թիւն կորնցուցած է հանրազա-
րին խնդրոց վրայ : Ժամանակաւ
թագաւորը և իշխանք յարգանք
մտիկ կընէին անոր ձայնին : Եթէ
այսօր երեւն առաջարկութիւններ
րնէ, արհամարհանք մտիկ կընեն
այդ առաջարկութեանց :

Իրոց այս վիճակը, կը յաւելու
Պ. Պաւլով. մեծապէս կը որոտմե-
ցնէ Անդղիական աղղին մէկ մա-
ր որ թէպէտեւ սակաւաթիւն է,
այլ խիստ երեւելի է : Անոնք ամօ-
թով կը նային ներկային և յուսա-
հատութեամբ ապագային : Սակայն
մասնք յուսոյ նշոյլ մը կը տես-
նեն :

Գուլիէլմոս Ա. ի և Գուլիէլմոս
Գ. ի ձեռքը Անդղիական վերանորոգե-
ցաւ : Ինչու համար Գերմանիոյ Գու-
լիէլմոսին չլիմէ աղղեցութիւնն անոր
որ վերապիւր բարձրացնէ այն յատ-

Օրագրոյն համար 1 զորում
կը ծախուի :
Դանուցման տողը առաջին
անգամի համար 5 դր, երկ-
րորդին 2 դր, և աւելի ան-
դամերու համար ուրիշ սա-
կարկութիւն կըլլայ :
Համար և ուրիշ գրութիւնք
պէտք է գրիլ Գրեմանիոյ
հօգուտ : Կուսակցեան խան Զ
թիւ նշեալը : Օգտէն խօսա-
սարանի անուան :

կուլիւնները, որոցմով այն եր-
կու համաձայնները զինքն այնքան
մեծցուցին :

Գերմանիոյ կայսրը, կ'ըսէ Պ.
Պաւլով խօսքը վեհապետ կայսեր
ուղղելով, այն ժամանակ իւր դիւ-
ցազնական Գերմանացի զօրքն և
Անդղիական շքեղ նաւատորմովը
Երուսաղիմ ամենէն զօրաւոր իշխա-
նը պիտի ըլլայ :

Այն ժամանակ Գաղղիա որ ար-
դէն ստանաւալէ, անոր հարուած-
ներէն չուտով մը պիտի ընկնի :
Աւստրիա նուաւագոյն և առանց
օգնականի մնացած՝ Գերմանիայէն
պիտի արտաքսուի այն ժամանակ
պիտի հաստատուի Գերմանական
կայսրութիւն մը որ Դանուբէն մինչև
Շենքըն պիտի տարածուի և Հնդ-
կաստանն և Աւստրալիան իւր մէջ
պիտի ունենայ :

Այն ժամանակ, կը յարէ Պա-
ւլով, ուղղակի կայսեր խօսքով
Չեր վեհապետութիւնն իբր երկ-
րորդ Շարքմանը, պիտի կրնայ
իւր հրամանները փարկէն կամ
վերսային գրիլ, երբ Լոնտոնայի
մառախուղները կամ Պէտլինի վո-
շին զինքը տաղանկացնեն :

Անդղիական ալ ստով պիտի օգտի :
կը յաւելու Պ. Պաւլով, վասն զի
այս կերպով պիտի ազատի իւր
ռազմակալականներէն, իւր խա-
ժամուած (mob), իւր խառնութե-
պաններու խորհրդարանէն : չպիտի
փորձէ Գերմանական արշաւանքի
մը դէմ դնել : վասն զի գիտէ որ
պիտի յաղթուի : ուստի վիճքորի
թագաւորն յօժարութեամբ իւր
թագը պիտի տայ լաւ ամանակին
մը փոխարէն, իսկ Ուէլլի իշխանն
(թագուհոյն որդին) ալ պիտի մը-
լիթարուի ամանականով մը և թայ-
մրիկ մէջ տալուած «աղղեցին գո-
վաւորութիւնը» :

Այն ժամանակ կ'ըսէ Պ. Պաւլ-
ով խօսքն աւարտելով, ճշմարիտ
բարգաւաճութեան դար մը պիտի
մկի Գերմանական կայսրութեան
Անդղիական ժողովուրդոց :

Այս է Պ. Պաւլովի եղբայրացու-
թիւնն, «Գերմանիայէն դուրս չը-
կայ փրկութիւն» : այս է այն տոր
վարդապետութիւնը զոր կը ջանայ
սովորեցնել Անդղիոյ :

Ուստի Անդղիական լրագրիւք մե-
ծապէս յուզուեցան Գերմանիոյ
կայսեր ուղղեալ այն նամակին վրայ,
բայց չուտով յայտնի եղաւ որ այդ-
գրուածքը բացի մէկ քանի կտոր-
ներէն որ մեծ ճշգրտութեամբ գրու-
ած են, բանդագուշողի մը երկին
է, և անկարելի է որ Բրուսիացի
լրագիր մը գրածն ըլլայ :

Այլ Բրուսիա ոյժմ ուրիշ աւելի
կարեւոր բաներ ունի ընելիք, քան
թէ Անդղիոյ հետ ըլլալիք պատե-
րադի վրայ մտածել : Աւստրիոյ
հետ ունեցած յարաբերութիւնը
խիստ պարզած է հիմա, և Բրուսիոյ
օգնութեան վրայ այնքան ժամա-
նակ կրնայ վստահ ըլլալ մինչ դեռ
Յարը կ'ապրի, Թէպէտեւ Բրուսիա
Անդղիան չիւրեր լաւագոյն պիտի
համարի միշտ Արեւելեան խնդրոյն
վրայ զբաղիլ : Գաղղիա ընկճեալ

է՛ք թէ պէտեւ սասանեալ է, և վերջապէս Անդրիա որուն զինուորական նոր կարգով թիւեր տակաւին կարգադրուած է, իւր գաղթականութիւններէն կրնայ բաւական դորով թիւն հաւաքել իրականացնող արշաւանքի մը գլխավոր համար:

Ստեփան պէտք է խառնուի ի բերրական կառավարութեան վերահսկողութեան տնեցող Ալեքսանդր Գալստիանի լրացրին այդ լեզուն կը նմանի ճիշդ՝ պատեւաբար առաջ դերմանական լրագրաց մեր մասին բանած լեզուն զոր այն ժամանակ մեր մեծ բանի ազդ չգրինք, և արեւելի թէ թէ այս նամակը Պ. Պիլիպպոս Գալստիանի մէջ վերադարձուան է, իւրաքանչիւր Անդրիա տնեցական և թերի կերպով զինեալ ըլլալով, լաւ կրնայ ինքն աշակերտել կենայ: Արդէն Հինգիստանի խնդիրը Գերմանիոյ մէջ ջերմ վիճարանութիւն մը յառաջ բերած է. ուրիշ աւելի ծանր և կարեւոր խնդիր մը կրնայ յանկարծ երեւան գալ և զինքը յանկարծակի բերել, ինչպէս որ մեք յանկարծակիի եկանք:

ՅՈՒՆԱՅՍԱՆ

Լէվոնդ. Հիւրթի թղթակցը Աթլիսանէ յունիս 20 թուականա հետեւեալը կը գրէ:

Երեւոյտի նիստերը դիտելէն և թողաւորն քաղաքէն մեկնելէն վերջը, կը թուար թէ քաղաքակառարութիւնը հաւանականաբար վայրէջի մի կը ննջէր և կառավարութիւնը դերը ուրիշ հոգեւէ՛ր կը յաւար որ կարող կըլլար զինքը միմիայն իր վարչական պարտաւորութեանցը նախընտրել:

Այս մեռեալ հանդարտութեան միջոցին, Բ. Գրան Պ. Թիւրքոյի Բունաստանի կողմանէ Տաճկաստանի դործակաւոր չընդունելու նը կատարմամբ առած սնտուկը և անակեռները քայլը կայծակն նման ի նորով կառավարութիւնը արթննալով ցած և հասարակաց կարծիքն ու լրագրութիւնը գրգռած է:

Նրբեղի ազդեցութեան հետեւ թեւումը Բունաստանի և Տաճկաստանի մէջ ընդհանուր յարաբերութիւնը 1867 ին գարնան մէջ դերատիկ սկսելէն ի վեր, Բունաստան կողմէն իւր նոր պարագայի մէջ գտնուելով անկողնապէս խաղաղական դադարաբաց հասանքին տուալինքը:

Հասարակաց կարծիքը կը պնդէր որ երկու դրացի Պնատ թեանց մէջ գտնուած յարաբերութիւնները լրջութիւն նոր հիման մը վրայ հաստատուին և ոչ միայն բարեկամական այլ մտերմական ըլլան:

Յուրդի Բունաստանի և Տաճկաստանի մէջ յառաջ եկած անկեղծ և մտերմական համաձայնութեան մէջ միայն, որ ապագայութեան իրենց սահմանադրող նախադրելէն կրնայ բարձուիլ և Տաճկական Կայսրութեան մէջ բնակող բազմաթիւ Հելլենական հայաւայացի շահերը դործակաւորութեան կըրնան պաշտպանուիլ:

Ինձ տէրութիւնը և զիստաւարաբար Անդրիա Բունաստանի մէջ տնտեսած այս դպրացիներ նպատակներն խորհող տարով Բունական կառավարութեան որ խաղաղական քաղաքականութեան մէջ հետեւի և զինքը ներքին գործարանն նախընտրէ:

Այս աղբակցութեան տէր իրաւաստատաց գաղափարին նայելով, երկրին բոլոր հարստութիւնը կարող պատշաճութեան և առանձին բարեկեցութեան զարգացմանը միայն գործածել պէտք էր, և բնաւ ծովային և քաղաքային պաշտպանութեան մասին հրապարակ համար ծախք ընելու չէր, որովհետեւ Գրան

նախաձեռն չահերն ու արժանապատեւութիւնը երեք տէրութեանց պաշտպանութեամբ երաշխաւորեալ են:

Իմաստուն որոշմանց բոլոր այս թիւրքութեք չէնք կը թուի թէ Բ. Գրան առած նոր քայլին աղբակցութեամբ հաւանականաբար յերկիր կործանած է:

Այսպիսի պատահմամբ մը այս տնտեսական արդիւնք յառաջ գալը կը ցուցնէ թէ՛ չէնք տակաւին իւր հիման վրայ շատ անդամ չէր:

Հոս հասարակաց կարծիքը այնպէս կը հաւատայ թէ՛ Բ. Գրանը և իւր խորհրդատուները միմեանս Բունաստանի, իւր բարի որոշողութեանցը համար, արժէք տալով, այս առթիւ անոր արտաքին տկարութեան օգուտ քաղել կը ջանան, որ նոր քաղաքականութեան արդիւնքներն եղու և այս քաղաքականութեան հետեւ եղբայրացութիւնը սա է որ, այն երկրորդ որ կուզէ յարգուիլ, չի կրնար իւր արժանապատեւութիւնն ու շահը համարող այլին երաշխաւորութեան վստահել և թէ Բունաստանը գործնականապէս խաղաղութեան անհրաժեշտ գործոյն դրացի ժամանակ պէտք չէ նաեւ որ իւր զինուորական և նաւային զօրութեանցը գործարանը մասին անվայել զանախ:

Հոս անդի լրագրիւնը, հետագայով Պ. Բանկապէի յետ կոչելու և առաջին քարտուր Պ. Բաղին իւրեւ դործակաւոր կատարողութեան թուրքեր նկատմամբ կառավարութեան տուած որոշմամբ ջերմ կերպով ծախսարեցին:

Բունաստանի և Տաճկաստանի մէջ յարաբերութեանց խանդարումը աւելի Բունաստանի հարստակցութեան շահերուն վնասակար պիտի ըլլայ քան Տաճկական հարստակց, բայց երբ խնդրին քաղաքական կողմը նայինք Տաճկաստան աւելի անհանդիստ պիտի ըլլայ:

Միանգամայն Տաճկաստանի բընակող Յոյն հպատակներուն շահը Բունաստանի և Տաճկաստանի մէջ յարաբերութեանց վերադարձն ուղղակի մինչ ց'այս օր առջինէն նընաղ պաշտպանուած է, այնպէս որ Հելլենական գեապանին անդ առժամանակ այ դործակաւոր մը կարողութիւն հազիւ կրնայ գործերն աւելի գէշ ընել:

Այդ միջոցին մէջ երկու Պնատութեանց մէջ գտնուած խնդիրներէն ու մէկը դործարար լուծում մը ստացու. Տաճկաստանի Յոյն բընակից ազգային ատեաններուն խնդիրը, սահմանադրող վրայ գտնուած դատաւերուն մէջ տապաւնականութիւնը հաղած երկու երկրներուն քաղաքային և զինուորական կառավարութեանց դործակցող մտ Բունաստանի երկրին վրայ Տաճկական պատեւներ կրտուցանելու խնդիրը, բոլորն ալ անշուք կը մնան, և Տաճկաստանի Յոյն հպատակները Տաճկական կառավարութեան քով կատարողութեանցը Հելլենական Հիւստոստարի միջոցաւ միայն պատրի պաշտպանութիւն մը ընդունենցին:

Բ. Գրան իւր այս մեծ մանր համար քաղաքական երեւան հանած է, բայց Լէվոնդ Հիւրթի արդէն այդ պատճառաց տկարութիւնը ցայց տուած է:

Եթէ Բ. Գրանը կատարողութեանց մէջ Բունական պաշտպան մը կարողութեան առաջ, առաջարկեալ անձին քաղաքական նախնի դիրքը ամեն ատեն խորհրդածութեան կանուր, և արեւմտեւորական յառաջ Պ. Պ. Մալթոփօրով ան և իրեն ընդունել, որը կատարողը

նուպօլայ ընկերներ էին, նաեւ Պ. Մէլմասան, որոնց ամենքն ալ իւրաքանչիւր թեան մէջ մանակցութեան ունէին և ասոնց մէջ վերջը Պ. Բէնիէրի և Պ. Բանկապէն, որք ոչ միայն իւրեւ քաղաքական ալ իւրեւ հասարակային խմբագիր և իւրեւ սեպհական դործութեամբ Տաճկաստանի դէմ զինեցան:

Արդարեւ երկրի որ Բ. Գրանը հիմայ այս միայնը մէկը թիւրք մէջ, որովհետեւ Լու թիւրքի կը յայտնէ թէ՛ «Բ. Գրանը Պ. Թիւրքոյի իր անդակին համար չի մերժէր», այլ կընէ թէ՛ «այն խնդրին ծաղում առաջ կ'եւր Բունաստանի իր ընտրելիք անձը նախապէս Բ. Գրան խորհրդածութեանը չի ներկայացընել և առ այն Սուլթանին հաւանութիւնը չի խնդրելէն»: Ասկից աւելի սխալ խօսք մը չի կրնար ըլլալ:

Այս որդարացու ցումը սակ մերջէն ըստ հարկին հարուած միջոց մ'է, որպէս զի կարելի ըլլայ այն գէշ ներդրում թիւրք խեղճը, որ յառաջ պաշտպանութեան Բունական կառավարութեան վրայ կը նետուէր:

Հոս խիստ լաւ հասկցում մ'է, որ կառավարութիւնը Պ. Պ. Թիւրքոյի, իւր Բանկապէի, և Պ. Բանկապէի կատարողութեանց, Բանկապէի և Սէն-Միշէլ Էրայուրի մէջ իրենց արուած սեպհական պաշտպաններ իրենց հաղորդած չէր, այլ այս ընելու համար սպասեց որ ինչեւէ անձնութեան պաշտպանութեան վերջին լալ կառավարութեանց հաւանութիւններն ստանայ նախ:

Գաղափար և Բունական կառավարութիւնները իր թաղին հաւանութիւն յայտնելու, միայն Տաճկական կառավարութիւնը մերժեց, և որուն ճիշդ միտ տկարութեանց և զամ եղանակաւ խնդիր եղած է, և այդ խնդիրը Աթլիսանի մէջ տաճկական կառավարութեան գործակաւոր Պ. Յօթի խառնի և կատարողութեանցը մէջ Բունաստանի պաշտպանութեան Բանկապէի միջոցաւ Բ. Գրան մատուցուեցաւ, և այս առաջարկը Պ. Յօթի խառնի յանձնուած էր. սակայն Պ. Աթլիսան Պ. Թիւրքոյի կարողութեանը և բնաւորութեանը մասին մեծ գաղափար մը կը տածէ, բայց կը կարծէ որ անոր անցեալ քաղաքական գործերը այն ատեանն նշանակուին, որով չէ կարող նա այդ պաշտպանութեանը երկու կառավարութեանց մէջ գտնուած բարեկամական կապերը աւելի ամրապնդել, և թէ՛ ընդհանուր նորին բարձրութիւնը կը յառաջ որ Պ. Բանկապէ կը մնայ իւր պաշտպանութեան, որով Տաճկական կառավարութեան վստահութիւնը գրաւած է:

Պ. Գրան մատուցու պատաւանքի թէ՛ այս պատաւանքը արշափ որ անակունկին տիւրքաւ առաւել ցեղային էր, և աւելի ցու կը յայտնէր անոր համար որ այս պատաւանքը կը յայտնէր թէ՛ Բ. Գրան առ Բունաստան տնեց՝ ծ գրացումը Հելլենական կառավարութեան առ Տաճկաստան տնեց՝ ծ գրացումը Բանկապէի կառավարութեան առ Բունական կառավարութեան:

Պ. Գրան մատուցու պատաւանքի թէ՛ այս պատաւանքը արշափ որ անակունկին տիւրքաւ առաւել ցեղային էր, և աւելի ցու կը յայտնէր անոր համար որ այս պատաւանքը կը յայտնէր թէ՛ Բ. Գրան առ Բունաստան տնեց՝ ծ գրացումը Հելլենական կառավարութեան առ Տաճկաստան տնեց՝ ծ գրացումը Բանկապէի կառավարութեան:

Պ. Գրան մատուցու պատաւանքի թէ՛ այս պատաւանքը արշափ որ անակունկին տիւրքաւ առաւել ցեղային էր, և աւելի ցու կը յայտնէր անոր համար որ այս պատաւանքը կը յայտնէր թէ՛ Բ. Գրան առ Բունաստան տնեց՝ ծ գրացումը Հելլենական կառավարութեան առ Տաճկաստան տնեց՝ ծ գրացումը Բանկապէի կառավարութեան:

Բին դործոց պաշտպանաց չէր, որովհետեւ թէ և այդ պաշտպանը թէ արդի պաշտպանից ժողովին կարողութեանը ժամանակ և թէ Պ. Գրան թիւրքոյի մահուանը վրայ դարձեալ իրեն արուած և զայն ընդունելուն համար ալ թախաձեռնած էր, բայց Պ. Թիւրքոյի անձնական սրտաւորութեանը հաւատարմութեանը Բունական Գրան ինչեւէ պաշտպանին կատարողութեանը մէջ Բունաստանի գեապան չընդունելուն վրայ, Պ. Գրան մատուցու ուրիշ բան չէր կըրնար ընել այլ իւր նախնի առաջարկութիւնը վերադարձնելու անհրաժեշտ և սեպհական իւր կարգած գեապանն ընդունել:

Ստեփ. Ե. որ Պ. Գրան մատուցու պաշտպանութեան հետ մեկտեղ անմիջապէս իւր նախապէս Պ. Թիւրքոյի իր ատուած պաշտպան վերադարձնելու արդարեւ քաղաքական ընթացքը ցայց առաջ իւրեն, սակայն Պ. Թիւրքոյի կը կարծէր որ իւր նախապէս տնեցած անձնական պատճառները գործնական հիմնով ալ կը պարտաւորէին զինքը այն պաշտպան չ'առնալու, և ասոր չէր կրնար գործել չի մերժել զայն:

Երգ. Պ. Գրան մատուցու Բ. Գրան այս գործին վրայ իւր վշտացելով ըլլալը յայտնելու համար, Պ. Բանկապէն իւրին Աթլիսան կոչելէ զատ ուրիշ միջոց մը չ'ունէր:

Միայն կառավարութիւնը չէ որ իրեն գէ՛մ գործածած այս անկողնաւորութիւնը զգացած է, այլ հասարակաց կարծիքը միայն անմիջապէս խնդիր կը հանդիսանայ այս գործոյն և ամեն կառավարութեան լրագրիւր ընդհանուր կերպով բարեկամութիւն կը յայտնեն. միայն անձնական պատճառներով ազդեցութեան տակ գտնուած մէկ թերթ մը փոքր ինչ տարրեր ընդունալով Գրանը, բայց հասարակութիւնը անպիսի անվերջ և զանազան միջոցներով անհրաժեշտ հանդիսացաւ, որ նայն յաղաւած իւր հրատարակում որը խմբագրին կողմանէ յետադարձ չ'առնուէր:

Ինչ պիտի ըլլայ այս գէպի հետեւեալը:

Ըստ իս, ամեր անմիջական հետեւեալը խիստ ծանր չի պիտի ըլլայ, ժամանակ մը երկու կառավարութեանց մէջ գտնուած յարաբերութիւնը փոքր ինչ աղմկեալ պիտի մնայ, և խնդիրը վերջապէս այս կամ այն եղանակաւ լուծվի, առկա առ առկա գիտնական հարցադրակցութիւններ իրենց սովորական և յայտնի բարեկամական կերպարանքը պիտի ստանան. բայց ճշմարտութեան քաղաքականութեան վիճակը իւր գալիք պիտի փոխվի Բունաստան կամ գալիք տուաւ, ինչպէս որ եթէ ինքը անհրաժեշտ վիճակ մը չ'ունենայ, բնաւ իրեն կարեւորութիւն չը տրուի և թէ իւր երկրագործական, վաճառականական և արուեստագիտական զարգացմանը հետեւեալ եղած ժամանակը այլ ևս չի կրնար զինքը այնպիսի վիճակ մը մէջ գտնելու միջոցներուն անվայել դառնալ, որով պարտաւոր ընէ որ ինչերն զինքը յարգելու. ահա իսկ ան, այս խորհրդայն վրայ այս է Աթլիսանի լրագրաց բանած ընդհանուր դիրքը:

Փարիզին կը գրեն:

Երեւմ ապրտամբաց կողմանէ եղած կորուստներուն արշափ ըլլալը պաշտպանութեան ձեռք իմացնել և եթէ պակաս ալ գրուցում՝ այն ալ մէկ քանի հարկեր չ'առնէ, և Մայիս 21 էն մինչեւ երեսուն ապրտամբներէն տասնէ հինգ հաղար մարդ կուռայ մէջ սպաննուած կամ հրացանի բռնուած են: Վեր

բաւորեալներէն ողջ մնացողները խիստ քիչ են, վասն զի անոնցմէ շատերը խիստ մեղմ զորքուած և ողբից բնակեցուց զորքուած ըլլալով գրեթէ անմիջապէս մեռած են, իսկ զերի բռնուածներուն թիւը 33 հազարէն աւելի է: Ասոնցմէ շատերն ալ կան որ պատերազմած չեն: Բանակին ութ օրուան պատերազմներուն մէջ հաղար հաւրիւր մարդ միայն կորսնցուցած է թէ մեռեալ և թէ վիրաւոր: Ասոր գլխաւոր պատճառն այն է որ ամենէն զօրաւոր ընդդիմադրելուն րուն վրայ գէ՛մ յարձակումն եղած չէ, այլ քովերէն, կամ տանց մէջ խրամաներ բռնաւոր:

Պատէնի Միշէլ-Գուրը մօտեցուց Գրանը իւր նախնի տուած է հաւատարմութեան կարգին պատաւաններն, այսինքն ազատանալու արդար չ'ընկալան մը և ոսկի շքանշանով մը: Միայն պատման Ատենալը զարկով Բան Նախագահ Պ. Յոն Տէրպիլի քի տուած է Տէրպիլիին կարգին մեծ խաչ և ոսկի շքանշան:

Շատ կառավարութիւններ որոշած են եղբայրութեան կառավարութեան իրենցը միարանցեալ գործաւորաց լեւհանրական խնդրութեան գէ՛մ կ'աւելու համար:

Այն երկրներուն մէջ ուր սահմանադրութեան հաստատումն է ինկերակցութիւններ և գալ մարտմներ կողմեր անհանգիստ իրաւունքն, Երիտմիտանական ժողովն պիտի խնդրուի եղբոր որ այն խնդրութեան գէ՛մ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուին:

Նախնի միայն անակցութիւններ պիտի ըլլան այս մասին Երտպական դաշիններուն մէջ:

(Հաստատ.)

Փարիզի ապրտամբաց ձեռքէն տնտեսած և զինուորական տեսչութեան հրամանագին համաձայն Գաղական պետութեան յանձնուած վերքերուն ճիշդ թիւն հոս կը գրենք. 285,000 Շապուրի հրացան, 190,000 տիւրք հրացան, 78,000 միտայնոր հրացան, 543,000 ամեն տեսակ հրացան իրենց սովորական ու վստաւորութեանը:

Ամեն տարեմանի հնձեւադրաց ամեն տեսակէ 50,000 թուր:

14,000 Էնֆիլի հրահար (քարապիստ):

39,600 թիւրքեր (11,000 ալ չընդունուած կայ):

10,000 տնե տեսակ զինք, գալային, սլաք, կային, արքա ոչ գաղապան (չիլի պատմած):

Բ. Գրան մինչեւ այսօր եղած հաղաւթը նայելով հասարակագիտական հետքը 666,000 ամեն տեսակ զինք կայ գլխի, բայց իսկ 4,700 լեւհաւ օթներէն ու գնացողներէն զորս պետութեան յանձնարարած էին:

Փարիզին Տէրպիլի-Գուրի կը հետադրեն յունիս 13 ին:

Գալ կերպի Շան-ար-Մարտի վրայ ըլլալը զօրահանգէին մէջ հարկի հաղար գործակնք պիտի աչքն անցունին: Պ. Թիւրքի Ժողովրդականները ներկայ պիտի գտնուին այն պայտակարին վրայ որ Զինուորական գաղափար առնելու նախ և առաջ Բանկապէի և Թիւրքի լրագրած մէկ հաղար արդիւնքը կը համարուի զի Պ. Թիւրքի կ'ուզէ կ'ըլ և այնպէս ժողովրդ փարիզ կ'առնէ:

Եր կարծուի թէ գեապաններուն մէջ ազատաստեղ ազատամբներն անթիւ թիւն և ուժապատեւութեան մեռեր են:

Փարիզի մէջ բարձրաստիճան անձինք խիստ դժգոհ երկրին փոյն

